

U J K Ö N Y V E K

A magyarság és a szlávok.

Szerkesztette *Szekfű Gyula*, kiadja a budapesti kir. magyar Pázmány Péter-Tudományegyetem bölcsészeti karának Magyarságtudományi Intézete és a Franklin-Társulat, Budapest, 1942. 278 oldal.

Talán már a cím olvasásakor sokan lesznek, akik megérik a benne rejlő óriási arányokon keresztül — gondolunk itt a minket körülvevő szláv néptenger rengeteg hullámaira, — hogy a magyarság történelmi hajójának milyen pontos és hamisítatlan, mindent magában foglaló térképre van szüksége ezen a terepen, hogy biztos ösztönrel és eszes megfontoltsággal követhesse nemzeti boldogulásának és örök hivatásának útját. A Pázmány P.-Tudományegyetem Magyarságtudományi Intézete vállalkozott arra a feladatra, hogy Szekfű Gyula irányítása mellett elvégzi és kiadja azokat a legfontosabb, alapvető munkákat, melyekre nagyközönségünknek is szüksége van, hogy világosan lásson a ráknézve életfontosságú szláv problémakörben. A legkiválóbb szaktudósok közreműködésével megírt könyv, — melynek szürke, tárgyilagos fedőlapja a szerkesztő előszaván kívül tizenhárom, irodalmi utalásokkal és jegyzetekkel megerősített, színes, érdekes és széleslátókörű tanulmányt rejt magában, — mindenki számára a legújabb kutatások összefoglaló eredményeit nyújtja, elfogulatlan, objektív beállítással. A cikkeket — melyeknek lényeges részei már az idén márciusban rendezett előadássorozat keretében elhangzottak — sohasem a hangulatkeltés, vagy a mának kétes és forrongó vitaanyaga hevíti, hanem azok a földrajzba,

történelembe, irodalomba, néprajzba, nyelvészetbe, kultúrtörténetbe, stb. ágyazott nagy problémák, melyek a népek állandó, ősi vonásait tükrözik vissza, nem változnak máról-holnapra és a mult tapasztalatai alapján hasznos útmutatást nyújtanak a jövő számára.

A tanulmányok az előszó után a következő kérdéseket ölelik fel: *A szlávok őstörténete* (Kniezsa I.), *Oroszok és finnugorok* (Zsirai M.), *A nyugati szláv néphatár története* (Fügedi E.), *Orosz-ukrán történet* (Lukinich J.), *Az orosz műveltség kialakulása* (Trócsányi Z.), *Lengyelország történelmi fejlődése* (Divéky A.); *A déli szláv népek kultúrája* (Hadrovics L.), *A pánszlávizmus* (Gogolák L.), *Magyar-szláv nyelvi érintkezések* (Kniezsa I.), *Magyar-szláv irodalmi érintkezések* (Hadrovics L.), *Magyar-szláv néprajzi kapcsolatok* (Gunda B.), *A horvátok és a hazai szerbség a magyar történetben* (Thim J.), *A szlovák és ruszin nemzetiség története* (Gogolák L.). Már ez a felsorolás is mutatja, hogy igen változatos anyagról van szó, mely minden részletre kiterjed. Így többek között csak felemlítjük, hogy a szlávok sokat vitatott őshazáját a legújabb nyelvészeti, növényföldrajzi és egyéb rokontudományok érvei alapján a Visztula és a Dnyeper középső folyása között rögzíthetjük (Kniezsa). A szlávok legrégebb települései és vándorlásai közben sorsdöntő volt a germán, gót, avar, valamint finnugor népekkel való érintkezésük, ami államszervezetükben, műveltségükben, faji sajátágaikban, lelkialkatukban, stb. a legmélyebb nyomokat hagyta, s hódítások és behódolások, vándorlások és letelepülések számtalan változatát mutatta fel. A ma ve-

lünk közeli vagy távoli szomszédos szláv népek nemcsak szellemileg, hanem antropológiailag is különböző fajtához tartoznak, s így a hozzájuk való viszonyunk is különböző jelleget vett fel, de mindég fontos tényezője volt nemzeti életünknek, s ez a jövőben még fokozódhat. Innen a könnv alapvető jelentősége.

VÁNDOR GYULA

Magyar-olasz hatás a Balkánon.

Lukinich Imre előszavával, írták: Gáldi László, Hadrovics László és Kardos Tibor. (Balkán-füzetek 2. sz. Budapest, 1942: 26 old.)

A *Magyar Külügyi Társaság Balkán-Bizottságának* 1941 március 20-i újjáalakulása alkalmából elhangzott felszólalások mind beszédes tanui annak a nagy érdeklődésnek, mellyel a magyar közvélemény újabban a Balkánkérdések felé fordul. Az ott lefektetett alapelvek szerint a Balkán-Bizottság feladata lenne többek között a balkáni államok népeire, társadalmi, kulturális, gazdasági, stb. viszonyaira vonatkozó adatok szakszerű gyűjtése, feldolgozása és rendelkezésre bocsátása; szakkönyvtár létesítése, előadások rendezése, tanulmányok megjelentetése, balkáni népek nyelvei iránti érdeklődés felkeltése és mindannak az elősegítése, ami déli, közeli és távolabbi szomszédainkkal való kapcsolatainkat kimélyíti. A Balkán-füzetek tervbevett sorozata is ezt a célt szolgálja. Az 1. füzet a „*Magyar Balkán-Intézet felé!*” címet viseli, s 1941-ben jelent meg. Ez a mostani 2. száma a legkiválóbb szaktudásaink közreműködésével azt a mély és alapvető kulturális hatást mutatja be, melyet, sokszor egymást ki-

egésztve, a magyar és olasz szellem gyakorolt az évszázadok folyamán a különböző délkelet-európai népekre. Gáldi L. „*Az olasz művelődés hatása a balkáni népekre*” c. értekezésében alapos felkészültséggel és nagy olvasottsággal azt igyekszik kimutatni, hogy az olasz kultúra befolyása eme népies tájegységeken sokkal jelentősebb volt, mint ahogy eddig gondolták. Vizsgálódásainak előterében az Itáliához földrajzilag legközelebb eső horvát-dalmát tengerpart áll, mely településeinek városias jellege és urbánus kultúrája a legtermészetesebb átvevője és részben közvetítője volt az olasz szellemi terjeszkedésnek. A primitivebb társadalmú Albániában ezek a hatások inkább csak a vallási kultúra területére szorítkoztak, míg a görög viszonylatban ismét mélyebb befolyást jegyezhetünk fel, melynek különösen az újjörög költészet formai újításai köszönhetnek sokat. A román művelődés sokáig csak másodkézből gazdagodott olasz szellemi javakkal, míg újabb műköltészetüknek jóformán valamennyi versformája — újjörög közvetítéssel — az olasz irodalomból származik. Bulgáriával főleg az újabb időkben szélesedtek ki az olasz kultúrkapcsolatok, míg a szerb lélek orthodox zártsága úgyszólván mentes maradt minden itáliai befolyástól. Ezt követően *Hadrovics L.* érdekes és tanulságos részletekben mutatja be, mint egészítette ki egymást a Szávától északra és délre a „*Magyar és olasz kultúrhatások találkozása Horvátországban.*” Szellemi és társadalmi életükben a horvátok a későbbi századok folyamán is sok olyan vonást és jellegzetességet őriztek meg, így pl. a közjogi érzés és formalizmus túltengését, mely a magyarokkal való kulturális